

MUSLIMOVÉ V ITÁLII

Natalie Caruso

Západočeská univerzita v Plzni

<https://doi.org/10.24132/ZCU.2023.11764.32-49>

Stejně jako ve valné většině západních zemí budí i v Itálii téma islámu dlouhodobě velké vášně a stává se tak v rukou populistů příhodným nástrojem, kterým lze snadno a rychle strašit a manipulovat veřejnost. Velice úspěšná jsou v tomto směru i současná masmédia, která v honbě za zvýšením čtenosti podávají o tématech spojených s islámem často značně zjednodušené informace, čímž ještě více posilují již tak zkreslený obraz této problematiky v očích veřejnosti. Vzpomeňme například velmi populární narativ o arabské invazi, podle nějž bude Itálie, potažmo celá Evropa, během pár let islamizována a ovládána přistěhovalci ze zemí Blízkého východu a Afriky.

Podle posledních průzkumů, provedených sociologem Fabriziem Ciocca, zveřejněných pod záštitou neziskové organizace Le Nius, žilo k prvnímu lednu 2021 na území Itálie asi 2 753 000 muslimů, což odpovídá přibližně 4,7 % celkové populace státu. Italská muslimská menšina se tak v rámci členských zemí Evropské unie řadí na třetí příčku, větší komunity už najdeme pouze ve Francii a Německu.

Jak vyplývá z již zmiňovaných statistik, islám v Itálii již dávno není pouze fenoménem přistěhovalců, ba právě naopak. Z celkového počtu islámských věřících na italském území disponuje asi 1 220 000 italským občanstvím, to znamená, že právě Italové tvoří s 44,4 % nejpočetnější národnostní skupinu mezi místními muslimy. Podle údajů z roku 2020 se přibližně 53 % z nich narodilo již s italským

občanstvím, 39 % připadalo na naturalizované občany a 8 % na konvertity. Zbylých 1 533 000 jsou občané jiných zemí, z nichž je asi 80 % distribuováno mezi pouhými deseti státy – Maroko, Albánie, Bangladéš, Pákistán, Egypt, Senegal, Tunis, Makedonie, Kosovo, Gambie (Giocca 2023). Lze tedy říci, že jsme svědky jakéhosi „poitalštování“ této komunity, jejíž napojení na migrační procesy je stále relevantní, avšak s každým rokem slábne.

Veškeré uvedené statistiky jsou přirozeně pouhými odhady, náboženská příslušnost je soukromou věcí každého člověka, kterou není povinen sdělovat úřadům. V případě odhadu muslimských věřících je metodika sestavena na základě náboženské příslušnosti v zemích původu přistěhovalců a rezidentů v kombinaci se specifiky typickými pro italské prostředí (Giocca 2019).

Italskou muslimskou komunitu si nelze představovat jako jednu homogenní složku společnosti. Stejně tak jako muslimové ve většinově islámských zemích představují i ti žijící na území Itálie ideologicky i politicky velice diverzifikovanou skupinu, jejíž členové se organizují do celé řady názorově odlišných spolků, asociací a center. Tyto složky se mnohdy namísto spolupráce ocitají v konfliktu, konkurují si či se dokonce snaží o vzájemnou diskreditaci.

Historie islámu v Itálii

Z historického hlediska není přítomnost islámu na území Itálie ani tak novinkou jako spíše jakýmsi návratem. Zejména největší ostrovy Sicílie a Sardinie se jakožto území pod nadvládou Byzantské říše s arabskou přítomností setkávaly již od prvních století vzniku islámu a v rámci soubojů mezi Ummajovci a Byzanci se tak stávaly často cíli muslimských nájezdů (Metcalf 2009: 8). V letech 740 a 753 se ummajovská vojska dokonce pokusila Sicílii dobýt, obě akce však nakonec skončily neúspěchem, když chalífát musel rychle obrátit svou pozornost k berberským nepokojům probíhajícím v Severní Africe (Almari 1854: 174–175).

Po několik následujících dekád byl muslimský svět nucen zaměřit svou pozornost na revoluční tendence propukající uvnitř samotných

Obr. 1: Itálie v roce 1000. Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sicilsk%C3%BD_emir%C3%A1t#/media/Soubor:Italy_1000_AD-cs.svg [cit. 1.11.2023].

struktur chalífátu, v jejichž důsledku nakonec došlo ke svržení Umajjovské vlády a nástupu Abbásovské dynastie. Z tzv. provincie *Ifrikíja* byl vytvořen vazalský emirát, do jehož čela se postavila dynastie Aghlabovců (Loiacono 2020: 79). Právě jejich vojska se roku 827 vylodila na západním pobřeží Sicílie, kde začala s postupným dobýváním byzantských území Metcalfe 2009: 8), už začátkem 10. století pak drželi Arabové nadvládu nad kompletně celým ostrovem (Berto 2023: 9). Udrželi se zde až do roku 1091, kdy se Normanům podařilo vytrhnout z muslimských rukou poslední výspu jejich moci, kterou bylo město Noto (Metcalfe 2013: 28).

S arabskou invazí, ačkoliv v podstatně menší míře, se potýkal i samotný Apeninský poloostrov, a to především jeho jižní oblasti. Jedno z mála trvalejších osídlení zaznamenal region Apulie, v jehož hlavním městě vznikl v devátém století samostatný emirát Bari a udržel se zde po téměř tři desetiletí (Metcalfe 2009: 8). Další významnou komunitu v Apulii a zároveň poslední muslimskou osadu na území Itálie představovala Lucera, kam byli v průběhu první poloviny 13. století deportováni všichni zbylí sicilští muslimové, a to na příkaz tehdejšího římského císaře, krále sicilského a jeruzalémského – Fridricha II. Štaufského (Metcalfe 2009: 8). Definitivní konec islámské etapy italských dějin pak přinesl rok 1300, kdy došlo na příkaz Karla II. Neapolského ke zničení osady v Luceře, její obyvatelé byly pak donuceni ke konverzi či prodání do otroctví (Metcalfe 2009: 293). Islám na příštích několik století v podstatě mizí z dějin Apeninského poloostrova, a to až do druhé poloviny 20. století, kdy se pozvolna vrací a znovu získává významnou roli v italské společnosti.

Organizace zastupující italské muslimy

O novodobém návratu islámu můžeme mluvit přibližně od sedmdesátých let minulého století. Itálii sužovala po více než sto let velmi vysoká míra emigrace, zlomový bod pak přišel až v 70. a 80. letech minulého století, kdy počet přistěhovalců konečně začal převyšovat počty italských občanů odcházejících do zahraničí (Allievi 2007: 144–145). V tomto období můžeme zaznamenat i první významnější

vlny muslimských přistěhovalců pocházejících především z oblastí Blízkého východu a Severní Afriky. Jednalo se majoritně o mladé vzdělané muže a studenty z měst, kteří prchali ze své domoviny před žalostnou ekonomickou situací a nulovou perspektivou na trhu práce (Mancuso 2012: 8). Právě tito mladí lidé sehráli klíčovou roli při formování prvních uskupení sdružujících italské muslimy.

V roce 1971 zakládá skupina zahraničních studentů v hlavním městě střeđoitalského regionu Umbrie Perugia asociaci *Unione degli studenti musulmani d'Italia* (Unie muslimských studentů v Itálii – dále jen USMI) za účelem udržovat a dále posilovat islámskou identitu mezi mladými muslimy studujícími v Itálii (Mancuso 2012: 6). USMI sehrála klíčovou roli, co se budování islámu v Itálii týče. Zaslouhou tohoto sdružení došlo k otevření celé řady modliteben téměř ve všech důležitých univerzitních městech jako jsou například Milán, Padova, Ferrara, Modena, Bologna, Siena a samozřejmě Perugia (Pacini 2001: 10). Bývalí členové USMI pak v pozdějších letech figurovali u založení valné většiny prvních islámských center, která v těchto městech vznikala, a velmi často se podíleli na jejich fungování či stáli přímo v nejužším vedení (Conti 2013: 12).

Asociace se angažovala nejen v oblastech náboženství ale i kultury, USMI se kupříkladu velice aktivně zasazovala o publikaci finančně dostupných překladů děl některých muslimských autorů. Mezi těmito tituly můžeme najít i díla dvou významných islámských myslitelů, jejichž myšlenky daly základ teoriím moderního islámského radikalismu a inspirovaly valnou většinu dnešních extremistických hnutí, a to pákistánského autora Mawdúdího a hlavního ideologa Muslimského bratrstva Sajjida Qutba. Je nutno poznamenat, že řada členů uskupení byla nějakým způsobem napojena na hnutí Muslimských bratrů, nebo přinejmenším sympatizovala s jejich idejemi, v jistém smyslu tak ideologické směřování USMI v Itálii odráželo tehdejší politickou a náboženskou dynamiku v arabských zemích (Pacini 2001: 10).

V roce 1966 dochází v Římě ke vzniku další asociace zastupující muslimské věřící na celonárodní úrovni a tím je *Centro Islamico Culturale d'Italia* (Islámské kulturní centrum v Itálii, dále jen CICI). Asociace vznikla původně jako nezisková organizace přímo napojená na vlády většinově muslimských států regionu MENA a je finančně

podporovaná organizací *Muslim World League* (Bombardieri 2011: 37) – mezinárodní NGO založenou roku 1962 v království Saudské Arábie a sídlící v Mekce.¹ Vedení CICI bylo ještě donedávna složeno ze dvou celků, a to ze Shromáždění členů a Administrativního shromáždění, složeného z velvyslanců jednotlivých muslimských zemí pověřených buď italskou republikou či úřadem Svatého stolce (Pacini 2001: 12). CICI je dodnes jedinou islámskou organizací v zemi, které byl dekretem prezidenta republiky č. 712 dne 21. prosince 1974, udělen status tzv. *personalità giuridica* (tj. status právní subjektivity).²

Při své oficiální návštěvě Říma v roce 1973 vyjádřil tehdejší panovník Saudské Arábie král Fajsál přání, aby byl pro Islámské kulturní centrum v hlavním městě zrealizován projekt výstavby islámského chrámu.³ Výstavba mešity se v dobách ropné krize zdála jako ideální cesta k posílení vztahů mezi Itálií a arabskými státy, návrh tedy schválila jak italská vláda, tak tehdejší prezident republiky Giovanni Leone, veřejně známým tajemstvím je fakt, že projekt tiše posvětil i Vatikán, bez jehož souhlasu by se tehdejší vláda jen stěží odvážila jednat.⁴ V důsledku toho rozhodla Městská rada již následující rok vyhovět požadavkům italských úřadů a darovat CICI stavební pozemek o rozloze 30 000 m², a to pod dvěma podmínkami – minaret mešity musí být nižší než kupole Svatopetrské katedrály a z jeho vrcholu nebude zaznívat tzv. *azán* tj. svolávání k modlitbě.

Do projektu byli vybráni dva architekti – Ital Paolo Portoghesi a Íránec Sámí Músáwí, jejichž návrhy zvítězily ve veřejném konkurzu. Jejich úkolem bylo zkombinovat prvky islámské kultury a západní architektury.⁵ Základní kámen budoucí mešity byl položen 11. května 1984 za přítomnosti prezidenta republiky Sandra Pertini a saudského ministra pro náboženskou pouť šejch 'Abdulwahháb 'Abdulwási'. Výstavba mešity se protáhla na dlouhých 11 let a na jejím financování se hojně podílela celá řada muslimských států, největší zásluhu však nese Saudská Arábie a Marocké království. Slavnostní otevření

---

¹ Muslim World League. *UNHCR*.

² LA LEGA MUSULMANA MONDIALE – ITALIA E IL CENTRO ISLAMICO CULTURALE D'ITALIA, *Cesnur*.

³ Pamětní deska Grande Moschea di Roma, via Moschea 85 – Řím.

⁴ CONTI, P.: Ho ricevuto minacce di morte per la Moschea di Roma, *Corriere della Sera*.

⁵ Moschea di Roma | Centro Islamico culturale, *Pro Loco Roma Capitale*.

Obr. 2: Velká mešita v Římě – nádvoří s fontánou, vzor dláždění napodobuje náměstí Piazza del Campidoglio navržené Michelangelem Buonarottim. Zdroj: https://www.soprema.it/files/resize/outside/400-400-moschea-di-roma-3_dffdbde52ff90fda0af74516e9d3ba43.jpeg [cit. 1.11.2023].

proběhlo v den letního slunovratu 21. června 1995 a to opět za přítomnosti tehdejšího italského prezidenta Oscara Luigiho Scalfaro.⁶ Dodnes se jedná o největší mešitu v Evropě a jednu z největších v západním světě, budova může najednou hostit až 12 tisíc věřících a ve významné dny jako je např. Svátek oběti její prostory navštíví přibližně 30 až 40 tisíc věřících.⁷

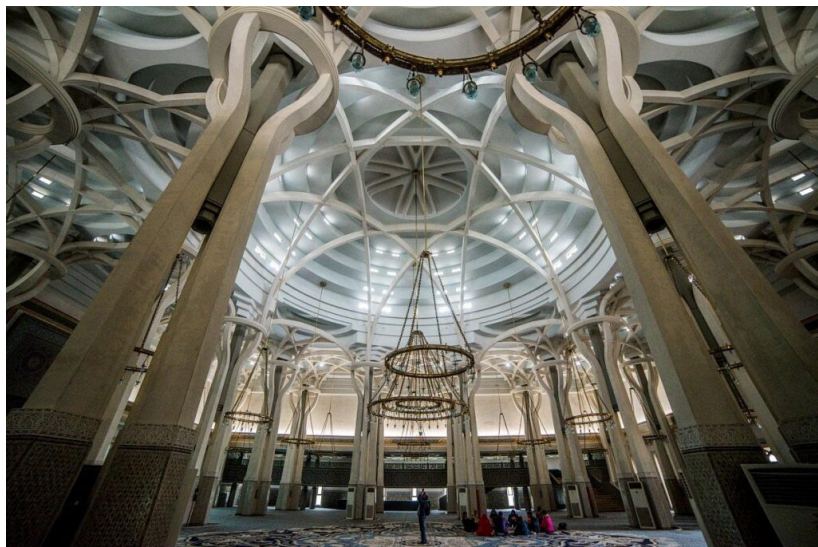
Téma islámu zůstávalo v prvních letech migračních procesů spíše v pozadí, příchozí muslimové byli viděni a sami se vymezovali spíše

---

⁶ Pamětní deska Grande Moschea di Roma, via Moschea 85 – Řím.

⁷ Papa Francesco verso la visita alla Moschea di Roma, *RaiNews*.

Obr. 3: Velká mešita v Římě – Hlavní sál, jehož architektura se inspiroje heslem: “Alláh je světlo”. Zdroj: https://vengoanchio.info/wp-content/uploads/2019/12/11_moschea-1024x683.jpg [cit. 1.11.2023].

na základě své národnosti či arabské identity, předpokládalo se navíc, že většina těchto lidí je v zemi pouze dočasně kvůli práci či studiu. Tato situace se však razantně mění v devadesátých letech. Většina těchto migrantů si začíná uvědomovat, že pro ně Itálie není jen přechodnou fází, ale místem, kde se chtějí trvale usadit a začít zde budovat své životy. Do nové země je pochopitelně následují i jejich nejbližší, Apeninský poloostrov je tak svědkem příchodu prvních výraznějších migračních vln z islámského světa tvořených z velké části i ženami a dětmi. S trvalým usazováním muslimských přistěhovalců a zakládáním rodin však začíná nabírat na důležitosti téma islámu a jeho role ve veřejném prostoru. V zemi zároveň roste potřeba organizace, která by byla schopná reagovat na změny ve struktuře místní muslimské komunity a postavit se za její zájmy a potřeby v rámci italské společnosti, jejíž plnohodnotnou součástí se postupně stávala (Conti 2013: 9).

V roce 1990 tak zakládá skupina původních členů Unie Muslimských Studentů novou asociaci *Unione delle Comunità e Organizzazioni Islamiche in Italia* (Unie islámských komunit v Itálii; dále jen UCOII). Za více než 30 let své existence se UCOII stala nejvýznamnějším a největším celkem zastupujícím italské muslimy, v současné době má pod svými křídly asi 153 islámských center jak lokálního, tak regionálního typu (Alicino 2023: 124). V čele unie stojí Správní rada jakožto nejvyšší řídicí orgán plnící v podstatě výkonnou funkci, jeho členy volí z vlastních řad Valné shromáždění složené ze zástupců jednotlivých islámských center. Mandát Správní rady trvá čtyři roky, přičemž prezident může být zvolen nejvýše na dvě po sobě jdoucí funkční období.⁸

Jakožto organizace vycházející z původní USMI čelila pochopitelně i UCOII od počátku nařčením z napojení na Muslimské bratrstvo. Kritici asociace především z řad politiků, názorových vůdců, ale i konkurenčních islámských organizací, vykreslují UCOII jako příliš tradicionalistickou, viní ji z šíření fundamentalistických vizí a radikalismu. Ačkoliv měla tato tvrzení v minulosti svá opodstatnění, charakter organizace se od devadesátých let značně transformoval. Současná direktiva UCOII se v posledních letech usilovně snaží změnit svůj obraz v očích veřejnosti a zbavit se nálepky, která jí byla kdysi v důsledku mnohdy příliš zjednodušeného vnímání problematiky přidělena (Conti 2013: 13).

Jednu z hlavních postav této proměny představuje současný prezident UCOII Jásín Lafram. Tento osmatřicetiletý Maročan původem z Casablancy přesídlil do Itálie v roce 1998, v současné době žije v hlavním městě regionu Emilia-Romagna, Bologna, kde od roku 2014 vede i místní islámské centrum *Comunità islamiche di Bologna* (Islámská komunita v Bologni).⁹ Do čela organizace se poprvé postavil v roce 2018, momentálně plní své již druhé funkční období, do nějž byl znovuzvolen v roce 2021.¹⁰

---

⁸ La Governance, *UCOII*.

⁹ Comunità islamiche, il bolognese Yassine Lafram presidente nazionale dell'Ucoii. *La Repubblica*.

¹⁰ L'Assemblea elettiva riconferma Lafram come Presidente UCOII per il secondo mandato. *UCOII*.

Obr. 4: Prezident UCOfI Jásín Lafram (napravo) a boloňský arcibiskup kardinál Matteo Zuppi při společné návštěvě mešity v Bologni. Oba muži jsou přáteli již od doby, kdy Lafram působil pouze jako prezident boloňského islámského kulturního centra.

Zdroj: <https://www.farodiroma.it/wp-content/uploads/2019/05/164611762-f3eb8296-5e55-424c-b6ed-82fac9481491-1-768x513.jpg> [cit. 1.11.2023]

Pod akronymem COREIS, který má svým zněním připomínat slovo Kurajš, tedy název kmene, z něhož pocházel Prorok Muhammad, vystupuje další islámská organizace na území Itálie, a tou je *Comunità Religiosa Islamica Italiana* (Italská islámská náboženská komunita). Tato asociace se diametrálně velice liší od ostatních zástupců italského islámu, o nichž jsme dosud mluvili, a to jak svým původem, tak celkovým přístupem a vnitřní strukturou. Na rozdíl od výše zmínovaných celků, které byly založeny v napojení na zahraniční organizace a jejich zakladateli byli přistěhovalci z regionu MENA, COREIS vznikla roku 1993 v Miláně jako asociace italských konvertitů (Alicino 2023: 125). Hlavní sídlo organizace se nachází v milánské čtvrti Navigli přímo vedle mešity al-Wáhid, jejímž současným imámem je syn

Obr. 5: Páteční modlitba v mešitě al-Wáhid.

Zdroj: <https://www.coreis.it/images/jumua-moschea-al-Wahid.webp> [cit. 1.11.2023].

zakladatele COREIS Yahya Sergio Yahe Pallavicini. Mešita al-Wáhid byla v roce 2000 oficiálně uznána komunální radou jako *luogo di culto* tj. místo uctívání.¹¹

Původní zakladatelé organizace v čele se šejchem 'Abdulwáhidem Pallavicini se hlásili k súfijskému řádu Idrísija a odkazu francouzského filozofa a islámského esoterika Reného Guénona.¹² COREIS do dnes velmi inklinuje k myšlenkám islámské mystiky, podle vlastních slov však spolupracuje se všemi muslimy, a to jakékoliv národnosti či původu, s výjimkou těch, kteří inklinují k radikalismu či fundamentalistickým ideologiím. Právě COREIS byla v minulosti velkým kritikem svého konkurenta UCOII. Propagovala vnímání těchto dvou celků jako opačných protipólů jedné osy, kde COREIS představuje

---

¹¹ Chi siamo, COREIS.

¹² PELLEGRINO, CH.: La Coreis tra sufismo, esoterismo e shari'a, OASIS.

umírněný, modernistický, nezávadný islám, zatímco UCOII reprezentuje potenciálně nebezpečný fundamentalismus (Conti 2013: 13).

Poslední a nejnovější organizací reprezentující muslimy na celostátní úrovni je *Confederazione Islamica Italiana* (Italská islámská konfederace, dále jen CII). Tento spolek byl založen roku 2012 na národním kongresu v Římě, na němž se sešly delegace zástupců muslimských komunit z jednotlivých regionů s významnými představiteli italské a marocké politické scény a autoritami zastupujícími ostatní náboženské konfese. CII v současné době sdružuje 14 regionálních islámských federací, stará se o lepší koordinaci činnosti přidružených celků, jednotnost jejich cílů a v neposlední řadě podporuje mezináboženský dialog a komunikaci s lokálními i národními autoritami.¹³

Problém dohody se státem

Podle Všeobecné deklarace lidských práv přijaté roku 1948 Valným shromážděním OSN se každý člověk rodí vybaven stejným seznamem univerzálních a nezczitelných práv, jejich dodržování má povinnost zaručit každý členský stát OSN.¹⁴ Jedním z těchto bodů je samozřejmě i právo na svobodu náboženství, které je zakotveno v 19. článku italské ústavy.

„Každý má právo svobodně vyznávat svou náboženskou víru v jakékoliv formě, individuálně či ve sdružení, šířit ji a konat soukromé či veřejné bohoslužby, pokud se nejedná o obřady odporující morálce.“¹⁵

Od vzniku první islámské organizace na území Itálie uběhlo již více než 50 let, za tu dobu se místní muslimská menšina rozrostla a stala se neodmyslitelnou součástí společnosti, která se v kontextu moderního demokratického státu vcelku pochopitelně hlásí o svá práva. Jedním z těchto logických požadavků je oficiální uznání

---

¹³ Atto costitutivo, *La Confederazione Islamica Italiana*.

¹⁴ Všeobecná deklarace lidských práv, *Amnesty International*.

¹⁵ Italská republika. Ústava Italské republiky. Článek 19.

islámu jakožto státem respektované náboženské konfese. Aby k tomuto ukotvení v právní sféře mohlo dojít, musí být nejprve uzavřena dohoda mezi zástupci oné náboženské konfese a vládními orgány. Italská republika v současnosti uznává celkem 12 vyznání, islám však přes všechny snahy posledních let v tomto seznamu zatím nefiguruje (Morucci 2018: 2).

Hlavní překážkou v dialogu mezi islámem a státem je obrovská diverzifikace samotné italské muslimské komunity, která se prozatím nedokázala shodnout na jedné konkrétní organizaci, která by byla schopná ji zastupovat v jednáních s vládními orgány tak, jak to stanovuje 8. článek italské ústavy.¹⁶ Islám je jak na celosvětové, tak na lokální úrovni velice heterogenní a již ze své podstaty postrádá pevnou hierarchii, kterou disponují jiná náboženská vyznání jako např. katolicismus. Z tohoto důvodu je takřka nemožné najít jednu konkrétní organizaci, která by dokázala reprezentovat všechny italské muslimy (Acocella, Pepicelli 2018).

Právní uznání islámu by přitom ve všech ohledech ulevilo oběma stranám. Absence státní normativy, která by pomáhala regulovat vznik a fungování mešit, připravuje jednotlivá islámská centra o řadu výhodu, jež mohou v Itálii využívat modlitebny státem uznaných náboženství. Jedná se především o různé daňové úlevy, ale i jednodušší proces k povolení výstavby nových mešit. V současné době jsou lokální administrativy nuceny řešit tyto žádosti v souladu s existující normou jednotlivých obcí, muslimské modlitebny se tak velmi často stávají obětí dalo by se říct až šikany ze strany komunálních autorit. Lokální úřady vcelku běžně přistupují k uzavření některé z malých islámských modliteben a svoje rozhodnutí pak odůvodní například nedodržením technických či bezpečnostních směrnic (malé rozměry únikových východů, neregulérní elektrické systémy apod.; Giocca 2019).

„V mnoha případech jsou technické formality pouze byrokratickou formou politické opozice, která nemá odvahu se k tomu nahlas přiznat. Jedná se o velmi častý případ tzv. „selektivního uplatňování“ existujících norem, které jsou ovšem

---

¹⁶ Italská republika. Ústava Italské republiky. Článek 8.

zdůrazňovány pouze pokud se jedná o muslimy a mešity, jako jsou například požární či bezpečnostní opatření. Jde o platné normy, které jsou však selektivně uplatňovány pouze na mešity s naprosto průhledným cílem jejich uzavření.“ (Allievi 2010: 46)

Politický odpor vůči otevírání či výstavbě nových modliteben se z velké části točí kolem otázky bezpečnosti. Tento strach pramení většinou z obecné představy mešity jako místa potenciální radikalizace či šíření extremistických ideologií. Z čistě pragmatického pohledu však současná situace představuje mnohem větší bezpečnostní riziko, spousta náboženských skupin totiž dnes raději volí provozování nelegálních modliteben, které se většinou ukrývají v neoznačených prostorech jako jsou garáže, sklady či suterény, a o jejichž existenci a fungování nemají vládní orgány žádné informace. Italské úřady by tak oficiálním uznáním islámu mohly dosáhnout lepšího přehledu a jednodušší kontroly nad místní muslimskou komunitou, jejíž mapování je při současné situaci velice složité a nepřehledné (Giocca 2019).

Dalším úskalím pramenícím z absence dohody mezi státem a zástupci místní muslimské menšiny, je nedostatečná finanční transparentnost islámských center, která jsou často sponzorována zahraničními organizacemi. Řešení tohoto problému by teoreticky mohlo přinést tzv. *otto per mille*. Jedná se o povinnou daň, která se zrodila v roce 1984 jako alternativa přímé finanční podpory mezi Italskou republikou a katolickou církví. Tuto daň, kterou tvoří osm promile z fixní daně příjmů fyzických osob, má dle prováděcího zákona 222/1985 italský občan povinnost odkázat některému z možných příjemců uvedených ve formuláři, který odevzdává společně s každoročním daňovým přiznáním. Finanční částku lze darovat buďto státu, který pak peníze věnuje na dobročinné účely (od roku 2019 si daňový poplatník může zvolit, na jakou z uvedených oblastí chce, aby byly jeho peníze využity – světový hladomor, pomoc v případě přírodních katastrof, pomoc uprchlíkům, zachování kulturního dědictví či výstavbu škol) další možností je pak odkázat částku jedné z nabízených náboženských konfesí, seznam však logicky obsahuje pouze církve, které uzavřely dohodu s Italskou republikou.¹⁷

---

¹⁷ 8 per mille: cos'è, come funziona, quali sono i beneficiari? *Italia non profit*.

V důsledku toho dochází v mnoha případech k rozporu mezi informacemi uváděnými ve stanovách jednotlivých muslimských organizací a jejich skutečnou podstatou. Většina těchto asociací je úředně vedena jako kulturní centrum, *Associazione di Promozione Sociale*, tedy sdružení pro sociální podporu (náboženství je pak vedeno jako jedna z mnoha aktivit, které spolek podporuje), či jako tzv. *Organizzazione Non Lucrativa di Utilità Sociale*, což je jakási forma neziskové organizace, která centrům umožňuje čerpat určité daňové úlevy (Giocca 2019).

Závěr

Muslimská komunita v Itálii tvoří už několik desítek let velice důležitou a z dlouhodobého hlediska stabilně rostoucí součást tamní společnosti. Italský islám již dávno není čistě věcí přistěhovalců, stává se fenoménem stále více italským, jehož napojení na migračním procesy naopak postupně slábne. Tato situace přináší pro italský systém spoustu doposud nevyřešených otázek a výzev, s nimiž se dříve nebo později bude třeba vypořádat. Největší komplikaci v současné době představuje absence oficiální dohody mezi státem a zástupci italské muslimské komunity, bez níž nemůže islám dojít právního uznání jakožto vládou uznaná náboženská konfese. To pro místní muslimskou komunitu znamená řadu byrokratických překážek, které se však výrazně promítají do praktického života věřících.

Bibliografie

- METCALFE, Alex (2013). *Muslims and Christians in Norman Sicily: Arabic-Speakers and the End of Islam*. New York: Routledge.
- METCALFE, Alex (2009). *The Muslims of Medieval Italy*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- AMARI, Michele (1854). *Storia dei Musulmani di Sicilia, Volume 1*. Florencie: F. Le Monnie.
- BOMBARDIERI, Maria (2011). *Moschee d'Italia. Il diritto al culto. Il dibattito sociale e politico*. Bologna: EMI.
- LOIACONO, Antonio Maurizio: *La Calabria e il Mediterraneo tra Aghlabidi e Fatimidi*. Messina: 2020 [cit. 28.9.2023]. Disertační práce. Università degli Studi di Messina, Facoltà di Lettere e Filosofia, Dipartimento di Civiltà Antiche e Moderne. Vedoucí práce Prof.ssa Marina Montesano. Dostupné z: <https://iris.unime.it/retrieve/de3e52b4-2aed-762d-e053-3705fe0a30e0/Loiacono%20AM%20-%20La%20Calabria%20e%20il%20Mediterraneo%20tra%20Aghlabidi%20e%20Fatimidi.pdf>
- BERTO, Luigi Andrea (2023). *Christians and Muslims In Early Medieval Italy*. New York: Routledge.
- ALLIEVI, Stefano: *Sociology of a Newcomer: Muslim Migration to Italy – Religious Visibility, Cultural and Political Reactions. Immigrants & Minorities* [online]. 24.6.2007, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/0261928042000244790>
- MANCUSO, Anna Sveva: *La presenza islamica in Italia: forme di organizzazione, profili problematici e rapporti con le Istituzioni. Stato, Chiese e pluralismo confessionale* [online]. 31.10.2012, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://riviste.unimi.it/index.php/statoechiese/article/download/2494/2716>
- PACINI, Andrea: *I musulmani in Italia. Cestim* [online]. 29.1.2001. [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://www.cestim.it/argomenti/02islam/02islam-relazione-pacini.pdf>
- CONTI, Bartolomeo: *Towards a pluralistic society: Good practices in the integration and social inclusion of Muslims in Italian cities*. 2013, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/45684146.pdf>

- Muslim World League. *UNHCR* [online]. 26.2.2021. [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://zakat.unhcr.org/as/fatawa/muslim-world-league>
- LA LEGA MUSULMANA MONDIALE – ITALIA E IL CENTRO ISLAMICO CULTURALE D’ITALIA. *Cesnur* [online]. Nedatováno, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://cesnur.com/lislam-e-i-movimenti-di-matrice-islamica-in-italia/la-lega-musulmana-mondiale-italia-e-il-centro-islamico-culturale-ditalia/>
- CONTI, Paolo: Ho ricevuto minacce di morte per la Moschea di Roma. *Corriere della Sera* [online]. 17.2.2018, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: https://www.corriere.it/cronache/18_febbraio_18/ho-ricevuto-minacce-morte-la-moschea-roma-3d95da72-1428-11e8-93af-70bfe0994910.shtml
- Moschea di Roma | Centro Islamico culturale. *Pro Loco Roma Capitale* [online]. Nedatováno, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://www.prolocoroma.it/moschea-di-roma-centro-islamico-culturale/>
- Papa Francesco verso la visita alla Moschea di Roma. *RaiNews* [online]. 19.1.2016, [cit. 28.9.2021]. Dostupné z: https://www.rainews.it/archivio-rainews/articoli/Papa-Francesco-verso-la-visita-alla-Moschea-di-Roma-866eaf7a-29d0-4f99-be79-68c587832a63.html?refresh_ce
- ALICINO, Francesco (2023). *Constitutional Democracy and Islam. The Legal Status of Muslims in Italy*. New York: Routledge.
- L’Assemblea elettiva riconferma Lafram come Presidente UCOfI per il secondo mandato. *UCOfI* [online]. 14.12.2021, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://ucoii.org/2021/12/14/lassemblea-elettiva-riconferma-lafram-come-presidente-ucoii-per-il-secondo-mandato/>
- La Governance. *UCOfI* [online]. Nedatováno, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://ucoii.org/la-governance/>
- Comunità islamiche, il bolognese Yassine Lafram presidente nazionale dell’Ucoii. *La Repubblica* [online]. 13.6.2018, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: https://bologna.repubblica.it/cronaca/2018/07/13/news/lafram_ucoii-201679146/
- PELLEGRINO, Chiara: La Coreis tra sufismo, esoterismo e shari’a, *OASIS* [online]. 19.2.2020, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://www.oasiscenter.eu/it/intervista-pallavicini-coreis-1>

- Atto costitutivo, *La Confederazione Islamica Italiana*. Nedatováno, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://www.conf-islamica.it/confederazione-islamica-italiana/atto-costitutivo/>
- MORUCCI, Claudia: I rapporti con l'Islam italiano: dalle proposte d'intesa al Patto nazionale. *Stato, Chiese e pluralismo confessionale* [online]. 2018, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://doi.org/10.13130/1971-8543/10900>
- Italská republika. Ústava Italské republiky. Základní principy – článek 8. 2020, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <http://www.senato.it/1024>
- ACOCELLA Ivana; PEPICELLI, Renata (2018). *Transnazionalismo, cittadinanza, pensiero islamico: forme di attivismo dei giovani musulmani in Italia*. Bologna: il Mulino.
- Všeobecná deklarace lidských práv, *Amnesty International* [online]. Nedatováno, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/hnuti/zakladni-dokumenty-k-lidskym-pravum/vseobecna-deklarace-lidskych-prav>
- ALLIEVI, Stefano (2010). *La guerra delle moschee. L'Europa e la sfida del pluralismo religioso*. Benátky: Marsilio.
- CIOCCA, Fabrizio (2019). *L'Islam italiano: Un'indagine tra religione, identità e islamofobia*. Miláno: Meltemi Editore.
- 8 per mille: cos'è, come funziona, quali sono i beneficiari? Italia non profit [online]. Nedatováno, [cit. 12.4.2021]. Dostupné z: <https://italianonprofit.it/risorse/definizioni/8-per-mille/>
- CIOCCA, Fabrizio: Musulmani in Italia: una presenza stabile e sempre più italiana. Lenius [online]. 2.1.2023, [cit. 28.9.2023]. Dostupné z: <https://www.lenius.it/musulmani-in-italia/>